
TỪ MỆNH LỆNH “AI KHÔNG DÁM LÀM THÌ ĐỨNG SANG MỘT BÊN CHO NGƯỜI KHÁC LÀM”, BÀN VỀ YÊU CẦU XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ CÁN BỘ CHUYÊN NGHIỆP, THỰC TÀI CỦA NƯỚC TA HIỆN NAY

ThS. Trần Toàn Trung

Học viện Hành chính Quốc gia

Tác giả liên hệ: trungtt@napa.vn

Ngày nhận: 23/6/2023

Ngày nhận bản sửa: 08/9/2023

Ngày duyệt đăng: 25/9/2023

Tóm tắt

Thời gian qua, hệ thống chính trị nước ta đứng trước thực trạng một bộ phận cán bộ có thái độ làm việc cầm chừng, sợ trách nhiệm, thiếu trách nhiệm, có việc mà không làm, trong khi đất nước đang bộn bề công việc, đòi hỏi đội ngũ cán bộ phải từng ngày, từng giờ nỗ lực hết mình để phục vụ đất nước, phục vụ nhân dân, phấn đấu đạt và vượt các chỉ tiêu về kinh tế - xã hội mà Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng đề ra, đưa đất nước vươn lên phát triển mạnh mẽ, người dân có được cuộc sống ngày một ấm no, hạnh phúc hơn. Bằng việc nghiên cứu các quan điểm, chủ trương của Đảng và Nhà nước trong công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị theo phương pháp duy vật biện chứng và duy vật lịch sử, bài viết nêu rõ yêu cầu đối với việc xây dựng đội ngũ cán bộ chuyên nghiệp, thực tài tại nước ta hiện nay.

Từ khóa: Mệnh lệnh, xây dựng, cán bộ, chuyên nghiệp, thực tài.

Building a Professional and Competent Cadre Team in Vietnam: Reflecting on the Commandment “Those Who Dare Not Work Should Step Aside for Others”

MA. Tran Toan Trung

National Academy of Public Administration

Corresponding author: trungtt@napa.vn

Abstract

In recent times, our country's political system has faced the reality of a portion of officials exhibiting hesitation, fear of responsibility, and lack of commitment, resulting in neglecting their duties. Meanwhile, the nation is faced with numerous tasks and demands that require the constant and dedicated efforts of the cadre team to serve the country and its people. The aim is to strive towards achieving and surpassing the economic and social targets set forth by the 13th National Party Congress, propelling the nation towards strong development and ensuring the improved well-being and happiness of its citizens. By studying the Party's viewpoints and principles, as well as those of the State, regarding the construction and rectification of the Party and the political system using dialectical materialism and historical materialism, this article emphasizes the requirements for building a professional and competent cadre team in Vietnam today.

Keywords: Commandment, construction, cadre, professional, competent.

1. Mệnh lệnh “Ai không dám làm thì đứng sang một bên cho người khác làm” - Thông điệp quyết liệt để chỉnh đốn cán bộ bằng kỷ cương, kỷ luật

Liên tục ba nhiệm kỳ Đại hội gần đây (XI, XII, XIII), cùng với công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh, một vấn đề được Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đặc biệt nhấn mạnh trong những phát biểu chỉ đạo cũng như tiếp xúc cử tri thời gian qua chính là công cuộc phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. Người đứng đầu Đảng ta cho rằng, phải kiên quyết phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, bởi không quyết tâm thì sẽ làm hư hỏng bộ máy, nguy hại chế độ. Tổng Bí thư nhấn mạnh: “Nếu ai cảm thấy cản trở, nhụt chí thì dẹp sang một bên cho người khác làm” [1].

Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính khi phát biểu tại phiên họp thứ 18 của Ban Chỉ đạo Quốc gia phòng, chống dịch Covid-19 theo hình thức trực tuyến với 63 tỉnh, thành phố cũng đã quyết liệt yêu cầu: “Khắc phục tình trạng thiếu thuốc, ai không dám làm thì xin nghỉ, đứng sang một bên” [2] trước các cơ quan chức năng và các địa phương..., bởi tình trạng không bảo đảm đủ thuốc, vật tư, trang thiết bị y tế phục vụ việc khám, chữa bệnh; sẵn sàng cho trường hợp dịch Covid-19 diễn biến phức tạp; tính mạng, sức khỏe của người bệnh đang tính bằng phút, bằng giờ... Gần đây, tại buổi làm việc và giao nhiệm vụ cho ngành Ngân hàng chiều ngày 27/01/2023, Người đứng đầu Chính phủ nhấn mạnh: “Phải kịp thời phát hiện, xử lý các sai phạm và cảnh báo, chấn chỉnh các biểu hiện vi phạm, các việc làm chưa đúng” và “Ai yếu kém, ai sợ làm thì đứng sang một bên” [2].

Đây không phải lần đầu một thông điệp quyết liệt như vậy được truyền

đi. Các đồng chí lãnh đạo cao nhất của Đảng, Nhà nước nhiều lần thể hiện quyết tâm tuyên chiến với thái độ làm việc bàng quan, sợ sai trong thực thi công vụ hiện nay.

Tình trạng cán bộ sợ sai không dám làm gì là rất đáng báo động. Tình trạng này đã làm chậm trễ và trì trệ hoạt động công vụ, bào mòn và làm suy giảm niềm tin của người dân và doanh nghiệp đối với cơ quan Nhà nước, cản trở động lực và nguồn lực phát triển, ảnh hưởng đến mọi mặt của đời sống xã hội, nhất là, mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của đất nước trong bối cảnh đất nước đang rất khó khăn hiện nay.

Nguyên nhân của tình trạng “sợ sai”, “sợ trách nhiệm”, “đùn đẩy, né tránh”, cái gì cũng dựa dẫm vào tập thể, không dám quyết đoán (dù đó là trách nhiệm của mình) là hệ lụy của sự suy thoái về tư tưởng, chính trị, đạo đức, lối sống của một bộ phận cán bộ. Bên cạnh đó, kỷ cương, kỷ luật hiện nay đang được siết chặt lại, công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực đang được đẩy mạnh, việc khởi tố một loạt cán bộ, đảng viên, kể cả những cán bộ cấp cao do tham nhũng, sai phạm có thể tạo ra khủng hoảng nhất định, có thể gây ra xáo trộn cán bộ của cả một Bộ, ngành, địa phương. Tuy nhiên, có thể thấy một cách rõ ràng, cuộc đấu tranh phòng chống tham nhũng hiện nay là cơ hội tốt để mỗi cán bộ, đảng viên nhìn lại mình, công việc mình làm “tự soi, tự sửa” để hành động đúng, đáp ứng sự kỳ vọng của nhân dân. Đây cũng là phương thức để kịp thời thay thế, điều chuyển, xử lý cán bộ hạn chế về năng lực, nhất là, cán bộ lãnh đạo không đáp ứng được yêu cầu.

“Ai không dám làm thì xin nghỉ, đứng sang một bên” là một mệnh lệnh để chỉnh đốn đội ngũ cán bộ bằng kỷ

cương, kỷ luật của tổ chức, cơ chế thực thi minh bạch trước yêu cầu, đòi hỏi ngày càng cao từ thực tiễn, giúp xác định rõ trách nhiệm người đứng đầu cơ quan, tổ chức trong thực thi công vụ, bởi ở đâu, người đứng đầu cơ quan, tổ chức quyết tâm, quyết liệt, dám nghĩ, dám làm, thể hiện rõ vai trò lãnh đạo dẫn dắt, thì ở đó, thành công và kỷ cương, kỷ luật công vụ được thực hiện tốt.

2. Yêu cầu xây dựng đội ngũ cán bộ chuyên nghiệp, thực tài đáp ứng nhu cầu phát triển đất nước hiện nay

Từ khi ra đời đến nay, Đảng luôn xác định vấn đề cán bộ là nhân tố quan trọng, bởi xây dựng và chỉnh đốn Đảng đều hướng đến mục tiêu tạo nên sức mạnh của tập thể, biểu hiện ở trí tuệ, bản lĩnh, sự trung thành, sáng tạo của con người, mà trước hết, nòng cốt, đi đầu là đội ngũ cán bộ.

Học thuyết Mác - Lênin luôn nhấn mạnh vai trò của đội ngũ cán bộ đối với sự nghiệp cách mạng của giai cấp công nhân và trách nhiệm của Đảng đối với công tác cán bộ nhằm đáp ứng yêu cầu đặt ra của từng thời kỳ cách mạng. Chủ tịch Hồ Chí Minh trong suốt quá trình hoạt động cách mạng luôn đặc biệt quan tâm đến công tác cán bộ vì: *“Cán bộ là người đem chính sách của Đảng, của Chính phủ giải thích cho dân chúng hiểu rõ và thi hành. Đồng thời, đem tình hình của dân chúng báo cáo cho Đảng, cho Chính phủ hiểu rõ, để đặt chính sách cho đúng”* [3], nên *“cán bộ là cái gốc của mọi công việc”* [3] và *“công việc thành công hoặc thất bại đều do cán bộ tốt hay kém”* [3].

Công tác cán bộ là những công việc cụ thể, được tiến hành đồng bộ trên tất cả các khâu nhằm xây dựng đội ngũ cán bộ vững mạnh, gồm: xây dựng tiêu chuẩn, đánh giá, quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng, bổ nhiệm, đề bạt, bố trí, sử dụng, luân

chuyên, điều động, chính sách, quản lý, kiểm tra, khen thưởng, kỷ luật cán bộ... Công tác cán bộ có tầm quan trọng đặc biệt đối với sự nghiệp cách mạng của Đảng và nhân dân, nên ngay từ khi bắt đầu công cuộc đổi mới, Đảng ta đã xác định: *“Đổi mới cán bộ lãnh đạo các cấp là mắt xích quan trọng nhất mà Đảng ta phải nắm chắc để thúc đẩy những cuộc cải cách có ý nghĩa cách mạng”* [4].

Dưới sự lãnh đạo của Đảng, đặc biệt là từ đổi mới đến nay, công tác cán bộ đạt được nhiều kết quả tích cực, đã tích lũy được nhiều kinh nghiệm, thực sự là lực lượng nòng cốt cùng toàn Đảng, toàn dân, toàn quân giành được những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử. Số đông cán bộ được thử thách, rèn luyện trong thực tiễn, giữ vững được bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức, lối sống lành mạnh, gắn bó với nhân dân. Công tác cán bộ đã bám sát nhiệm vụ chính trị, thể chế hóa, cụ thể hóa được nhiều chủ trương, quan điểm, giải pháp lớn đề ra trong chiến lược cán bộ của Đảng, nguyên tắc Đảng thống nhất lãnh đạo công tác cán bộ và quản lý đội ngũ cán bộ, đồng thời, phát huy trách nhiệm của các tổ chức trong hệ thống chính trị về công tác cán bộ được giữ vững.

Tuy nhiên, Đảng ta cũng đã thẳng thắn chỉ ra những yếu kém của đội ngũ cán bộ; đó là, việc “chưa ngang tầm với đòi hỏi của thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa” [5], “tình trạng tham nhũng và sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên đang cản trở việc thực hiện đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, gây bất bình và làm giảm lòng tin trong nhân dân” [6]. Đội ngũ cán bộ hiện nay, tuy đông, nhưng vẫn còn tình trạng “vừa thừa, vừa thiếu”, không đồng bộ giữa Trung ương với địa phương, giữa các ngành,

lĩnh vực với các vùng miền, lãnh thổ, còn thiếu nhiều cán bộ, những chuyên gia giỏi, có năng lực chỉ đạo, điều hành, hoạch định các chính sách và năng lực tổ chức thực hiện. Tình hình trên làm giảm uy tín và sức chiến đấu của Đảng, hiệu lực quản lý của Nhà nước.

Đứng trước nhu cầu phát triển đất nước trong giai đoạn hiện nay, đội ngũ cán bộ chuyên nghiệp, thực tài phải đáp ứng được một số yêu cầu sau đây:

Thứ nhất, về trình độ chuyên môn, nghiệp vụ. Trong bất kỳ thời kỳ nào, lĩnh vực nào, người lao động đều cần phải giỏi về chuyên môn và nghiệp vụ. Sự am hiểu này giúp các nhà quản lý, người lao động có thể lựa chọn công nghệ phù hợp, sử dụng hiệu quả và phát triển, hoàn thiện các ứng dụng, quy trình công nghệ giúp quá trình thực thi công vụ ngày càng được vận hành tốt hơn, cung cấp dịch vụ tốt đáp ứng được nhu cầu và mong đợi của người dân. Bởi vậy, để nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, đội ngũ cán bộ, công chức cần được tham gia các chương trình đào tạo, bồi dưỡng bài bản, nghiêm túc.

Thứ hai, về trình độ, kỹ năng trong môi trường số giúp vận hành chính phủ số, khai thác hiệu quả tối đa khoa học và công nghệ để ứng dụng giải quyết các vấn đề đặt ra. Các kỹ năng cần có là thành thạo công nghệ thông tin, đảm bảo an toàn thông tin, tổng hợp và phân tích dữ liệu, khai thác và sử dụng các ứng dụng vào công tác.

Thứ ba, về khả năng thích ứng linh hoạt với sự thay đổi của khoa học và công nghệ. Sự phát triển nhanh chóng của khoa học và công nghệ tạo ra nguy cơ tụt hậu cho những ai không kịp thời cập nhật kiến thức, nắm bắt thông tin, theo kịp sự thay đổi của công nghệ. Sự linh hoạt để cung ứng dịch vụ công tốt nhất, đáp ứng nhu cầu của người dân,

doanh nghiệp, thúc đẩy kinh tế phát triển. Sự linh hoạt, sáng tạo là điều kiện cần thiết để cán bộ, công chức thay đổi phù hợp, tiến bộ trong cách thức làm việc, chất lượng sản phẩm để phục vụ nhân dân tốt nhất.

Thứ tư, về đạo đức công vụ. Trong thời kỳ chuyển đổi số, đội ngũ cán bộ, công chức không những phải giỏi về kỹ năng chuyên môn, kỹ năng số mà còn cần đảm bảo về nhân cách, đạo đức để ứng dụng khoa học một cách lành mạnh, không lạm dụng công nghệ để trục lợi cho cá nhân, ứng xử với người dân đúng chuẩn mực, có lối sống trong sạch.

Đại hội Đảng lần thứ XIII (năm 2021) tiếp tục đề ra chủ trương: “Đổi mới chế độ tuyển dụng, sử dụng, trọng dụng nhân tài trong quản lý, quản trị nhà nước, khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo”. Đảng ta chủ trương đào tạo con người theo hướng có đạo đức, kỷ luật, kỷ cương, ý thức trách nhiệm công dân, xã hội; có kỹ năng sống, kỹ năng làm việc, ngoại ngữ, công nghệ thông tin, công nghệ số, tư duy sáng tạo và hội nhập quốc tế (công dân toàn cầu). Giữ vững kỷ luật, kỷ cương trong thực thi công vụ; đồng thời, có cơ chế khuyến khích, bảo vệ những cán bộ đảng viên dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám đương đầu với khó khăn thử thách, quyết liệt trong hành động vì lợi ích chung. Giữ vững kỷ luật, kỷ cương; tăng cường kiểm tra, giám sát, chống chạy chức, chạy quyền. Không để lọt những người không xứng đáng, không bảo đảm tiêu chuẩn, điều kiện, có biểu hiện cơ hội chính trị, tham vọng quyền lực vào đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý các cấp, nhưng cũng “không để sót những cán bộ thực sự có đức, có tài, kiên quyết đấu tranh với những biểu hiện tiêu cực trong công tác cán bộ”.

Từ thực tiễn, yêu cầu cấp bách về

xây dựng đội ngũ cán bộ của hệ thống chính trị theo tinh thần của Đại hội Đảng lần thứ XIII, đảm bảo vừa “hồng”, vừa “chuyên”, ngang tầm sự nghiệp cách mạng là yêu cầu khách quan. Để xây dựng được đội ngũ cán bộ chuyên nghiệp, thực tài tại Việt Nam hiện nay cũng như trong thời gian tới, cần đảm bảo một số yêu cầu sau:

Một là, thực hiện nhất quán quan điểm của Đảng ta là phải phát hiện, chọn lọc kỹ lưỡng những người tuyệt đối trung thành với sự nghiệp cách mạng của Đảng, của nhân dân ta, phát huy phẩm chất, năng lực tổ chức thực tiễn và khả năng đoàn kết, quy tụ quần chúng nhân dân; có lối sống trong sạch, lành mạnh; không tham nhũng, quan liêu, lãng phí và kiên quyết đấu tranh chống tham nhũng, chống quan liêu, lãng phí; đề cao sự gương mẫu của bản thân cán bộ, không lạm dụng chức quyền để mưu cầu lợi ích riêng cho cá nhân và gia đình, người thân.

Hai là, được đào tạo và hỗ trợ đầy đủ kiến thức chuyên môn. Đội ngũ cán bộ phải được đào tạo đầy đủ về kiến thức chuyên môn của mình để có thể làm việc hiệu quả. Ngoài ra, cần hỗ trợ thường xuyên về tài chính (từ nguồn ngân sách hoặc các chương trình, dự án quốc tế) cũng như về thời gian cho cán bộ để cập nhật, nâng cao kiến thức, kỹ năng mới, đáp ứng được yêu cầu, nhiệm vụ trong giai đoạn mới.

Ba là, có kỹ năng giao tiếp và lãnh đạo. Đội ngũ cán bộ cần có kỹ năng giao tiếp tốt để có thể truyền đạt thông tin và ý kiến một cách rõ ràng và hiệu quả. Họ cũng cần có khả năng lãnh đạo để thúc đẩy sự phát triển của cơ quan, tổ chức, đơn vị và đội ngũ nhân sự trong tổ chức của họ.

Bốn là, có kinh nghiệm thực tiễn. Đội ngũ cán bộ cần có kinh nghiệm

thực tiễn để có thể áp dụng kiến thức của mình vào công việc. Kinh nghiệm thực tiễn cũng giúp cán bộ đối phó tốt hơn với các tình huống khó khăn và giải quyết các vấn đề phát sinh trong quá trình làm việc.

Năm là, có tinh thần trách nhiệm cao. Đội ngũ cán bộ cần có tinh thần trách nhiệm cao để hoàn thành công việc một cách nghiêm túc và chính xác. Đồng thời, cần có khả năng quyết đoán để đưa ra quyết định đúng đắn khi cần thiết.

Sáu là, có khả năng đổi mới và sáng tạo. Đội ngũ cán bộ cần có khả năng đổi mới và sáng tạo để tìm ra những giải pháp mới cho các vấn đề phát sinh trong công việc. Họ cần có tư duy linh hoạt để thích nghi với các thay đổi trong môi trường làm việc, đặc biệt là môi trường làm việc quốc tế trong xu thế hội nhập hiện nay.

Bên cạnh đó, cần thường xuyên quan tâm, khuyến khích cán bộ mạnh dạn đổi mới, sáng tạo thực hiện nhiệm vụ theo tinh thần Kết luận số 14-KL/TW ngày 22/9/2021 của Bộ Chính trị về chủ trương khuyến khích và bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo vì lợi ích chung. Việc bảo vệ cán bộ năng động “6 dám”: dám đổi mới, dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám đột phá, dám chịu trách nhiệm vì lợi ích chung của quốc gia, dân tộc, cần được các cơ quan xây dựng và hoạch định chủ trương, chính sách cụ thể hóa mạnh mẽ hơn nữa trong thời gian tới bằng các văn bản pháp luật để thực thi trong thực tế giúp đội ngũ cán bộ yên tâm công tác và cống hiến.

Mỗi giai đoạn, mỗi thời kỳ cách mạng cần có một đội ngũ cán bộ có phẩm chất và trình độ năng lực thích ứng, phù hợp và đáp ứng đòi hỏi của thực tiễn. Yêu cầu xây dựng đội ngũ cán bộ chuyên nghiệp, thực tài nhằm đáp ứng nhu cầu

phát triển đất nước hiện nay là sự nghiệp cách mạng chung, bởi các cơ quan trong hệ thống chính trị rất cần người có đức, có tài, năng động, chuyên nghiệp, góp phần phát triển kinh tế - xã hội và bảo vệ Tổ quốc, đưa nước ta trở thành nước

công nghiệp theo hướng hiện đại vào năm 2030 và tầm nhìn đến năm 2045 trở thành nước công nghiệp hiện đại, vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh mà Đảng và Nhân dân phấn đấu thực hiện.

Tài liệu tham khảo

[1]. Mạnh Lê (2018), *Chống tham nhũng: “Ai nhụt chí thì đẹp sang một bên”*, Báo điện tử Pháp luật TP. Hồ Chí Minh: <https://plo.vn/chong-tham-nhung-ai-nhuc-chi-thi-dep-sang-mot-ben-post478240.html>, ngày đăng 11/4/2018, truy cập ngày 10/6/2023.

[2]. Trần Hữu Hiệp (2022), *Mệnh lệnh chính đốn: Ai không dám làm, đừng sang một bên!*, Báo Người lao động: <https://nld.com.vn/loi-thang/loi-thang-menh-lenh-chinh-don-ai-khong-dam-lam-dung-sang-mot-ben-20221107071235663.htm>, ngày đăng 07/11/2022, truy cập ngày 10/6/2023.

[3]. Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, tập 5.

[4]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2006), *Văn kiện Đảng toàn tập*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, tập 47.

[5]. Đảng Cộng sản Việt Nam (1997), *Văn kiện Hội nghị lần thứ ba Ban Chấp hành Trung ương khóa VIII*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.

[6]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2001), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.